

[Belv.], *sinonimic* [Lab. 1839]; *antònim*, amb *ἀντι* 'contra', *antonímia* [Lab. 1888]; *homònim* [Lab. 1839], amb *ὁμός* 'semblant', *homonímia* [Lab. 1839]; *parònim* [Lab. 1888], amb *παρὰ* 'al costat, prop', *paronímia* [Lab. 1888], *paronomàsia* [Belv.], *paronomàstic*.

CPT.: *Nomenclàtor* [Lab. 1888], pres del ll. *nomenclàtor*, -òris, compost amb l'arrel de l'arcaic *calare* 'criar, convocar'. *Nomenclatura* [Lab. 1839], de *nomenclatura* id. *Nuncupació* [Lab. 1888] i *nuncupatiu* ¹⁰ [Lab. 1888], derivats del ll. *nuncupare* 'designar, nomenar' compost amb l'arrel de *capere* 'collir'. *Onomatopeia* [Belv. 1805], del gr. *ονοματοποιία* id., compost amb *ποιεῖν* 'fer, crear'; *onomatopeic*; cf. fr. *onomatopée* des de 1585 (Vaganay, RF xxxii, 115); *onomància*, *onomatòfòbia*; *onomatomania* (registrats per AlCM).

¹ Veg. per exemple les observacions de Meyer-Lübke, *Litbl.* vii, 71n. — ² *NOMINE(M) hauria donat *nome* com HOMINE(M) *home*. El bearnès *nomi* és freqüent en els documents medievals: com els que van inclosos en el *Cart. Ossau* («et aquet senhor ave *nomi* Sentoge» en doc. del S. XIII, p. 197; també en doc. de 1425, p. 132, on es troben dos exs.); a més *nomi* apareix en el *Cart. de Ste. Marie de Bayonne* (veg. Luchaire, *Recueil*, p. 77, en doc. de fi del S. XII); en l'esmentat *Cart. Ossau* figura a més *homi* (doc. de 1243, p. 48), però també *nom* i *hom* (ibid., p. 43, i 45, 46). És possible que *nomi* i *homi* siguin els autòctons i *nom* i *hom* de la koinè general; Passy ³⁰ (*L'origine des Ossalois*, Paris 1904, p. 38) cita un antic *num* que sembla ser tret d'un *numi* (amb el tancament de la o per metafonia *nomi* > *numi*) i a més *umi*. — ³ Tant el llatí com el sànscrit tenen ō (NŌMEN), el germànic ð (NŌMEN), el grec ο (ONŌMN), ³⁵ cèltic i armeni ƆNŌMEN etc., veg. Gustav Meyer, *Alb. St.*, 69; i cf. també Whatmough, pp. 121 i 110. ⁴ *Nòm* és general, a més del Principat, a València (Escriu dona *nòm*, i MGadea en la *Terra del Xè* escriu constantment *nòm*, per ex. en vol. i, 274) i a ⁴⁰ les Balears. En alguns llocs persisteix *nóm*: JCoromines el va registrar a Cadaqués (1964), a Cabdella (Alt Pallars, 1963), a Sorita i en algun poble de la mateixa zona (Ports de Mor.) prop de Todolella (1961); i a Hortells i en tots els altres pobles de ⁴⁵ la comarca registra *nòm*. A Boí entre una o mitjana i ó, i a Saldes (Berg., 1963) l'informador vacil·lava entre *nòm* i *nóm*, fet que concorda amb la pronúncia d'*olla* al mateix poble amb ó. A la Catalunya francesa registra *nòm* a Vallcebolera, però *num* o *nom* (amb una o molt tancada) en tot el territori de Conflent, Vallespir i Rosselló (1959). Fora de Catalunya existeix *nòm* a Luchon (Bearn) i també en algun dialecte italià (veg. n. 6). — ⁵ Apareix en rima amb *hom* (4417, 10345), amb *prom* (= *prohom*) ⁵⁵ (11083), i a més *renom* fa rima amb *prom* i *cognom* (5807, 287). — ⁶ JCoromines tracta d'aquesta qüestió en el seu article en *EstRaramon* III, 206-212 (ara en *Lleures*C, 189-195), i mostra que el fenomen s'ha reproduït també en *com*, *flor*, *prou*, *got*, *hora*, ⁶⁰

vora, *orla*, *borla* etc., i quan no en mots monosil·làbics sempre a la primera síl·laba, però sense ser general. JGulsoy, en el seu estudi sobre l'evolució de les *ee* catalanes (en *Mélanges H. Guiter*, Perpinyà, 1981, p. 96ss.), intenta una explicació del canvi fonètic a base de la configuració fonètica. La forma *nòme* que dóna Rohlf, *It. Gr.*, § 68, de la província de Lucca, al costat de *ora*, *loro*, *pone*, *voto* etc. (tots ells amb ò), deu explicar-se per un procés semblant segons Gulsoy. — ⁷ Veg. Lull, *Doctrina Pueril*, NCL civ, p. 242.61 (en ms. O, *noms*). Notem a més el diminutiu *numànics* (pl.), registrat per JCoromines a Rupit (Guilleries, 1935). — ⁸ La locució *per nom* fou registrada per JCoromines a Alaró (Mall.): «--- *per nom* també Sam Pói» (1962). — ⁹ Un exemple en el mall. M. Ferrà: «Com és i què *ha nom* la seva musa? Ell no ens ho diu» (*Terra i Somni*, 8), i *aver de nom* en el menorquí Camps i Mercadal: «Fillet de Déu, d'ont veniu? / De la Font de Sant Xelü / que hi ha nat un minyonet, / que *ha de nom* Salvadoret» (*Folkl. Men.* i, 12); i a més: «Li demanen què *ha nom*, i diu Juanet» (Mn. M. Alcover, *BDLC* xvi, 130), «*Han nom* F. Cogul, F. Alzina ---» (id., *BDLC* xii, 1922, 270); PdAPenya: «F. [El ciutadà] Què *has nom*? --- T. [El pagès] Què vol dir? F. Com te diuen? T. Ah! Es sauvatge» (*IdOr* i, 75); i notem els exemples de *tenir nom* i *ser de nom*: «Allot, quin *nom tens*? / Allot, am qui estàs? / — *Som de nom* Pere; / no estic am ningú» (Camps i Mercadal, *Folkl. Men.* i, 239), «Sa meva allota és *de nom* / Marianna Carrasquet» (ibid., 76). JCoromines (1963) va registrar a Cabdella (Alt Pallars): *el nom que té*. — ¹⁰ En *Cart. Ossau* apareix sovint *per nom de* 'en nom de': «--- son *per nom de* l'avesque ---», «--- *per nom de* la ciutat ---», «--- *per nom de* la medix besiau ---» (doc. 1243, A 49). — ¹¹ JCoromines va anotar a Establiments (Ciutat de Palma): «En van dir Can Rafelet perquè l'amo *nomia* Rafel» (1964), i a Alaró «En diuen *Sa Sini d'En Jaques* per un qui *nomia* Jaume» (1963). — ¹² Efectivament JCoromines va observar a Pollença que la gent diu *què nom?* (= com es diu?), *què noms?*, *què nomia*, i així igualment *què es diu* en lloc de *com es diu?* A Sóller (1953) *què nons?* [sic] per «com te dius?». — ¹³ Però el Baró de Maldà encara usa *nomenar*: «una neboda de son marit Magí, *nomenada* Josefa, casada amb un *calessor* o arriero en Barcelona» (*Coll. B. V.*, 47). ¹⁴ JCoromines va copiar en uns documents antics al poble de Xodos: «un mas *nomenat* lo cabaço» (1594), «un troç de terra *nomenat* lo esperó» (1599), «la pda. dels Posos *nomenada* lo Reguenco» (1619) etc. — ¹⁵ Viu sobretot en la forma *nomenat* 'ben conegut'; JCoromines (1961) a Alforí (Vall d'Albaida) va anotar: «El Corcó és un tolet molt *nomenat*»; en el glossari del llibre d'A. Martínez, *L'Oncle Canyis*, 1973, es dóna *nomenada* 'anomenada', 'fama'. — ¹⁶ JCoromines va anotar a Formentera: *anumenen* 'anomenen' (1962). — ¹⁷ Registrat també per Palay, i per PDPF com a *nomenar* «nommer»,